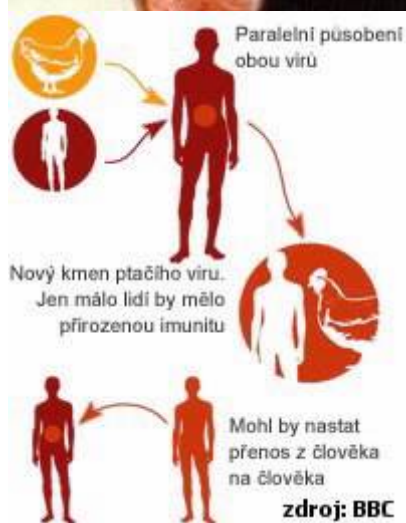

Co je ptačí chřipka?

Známky ptačí chřipky

Ptačí chřipka u ptáků

Ptačí chřipka je nakažlivé onemocnění, které zejména infikuje ptáky, méně často prasata. Mezi domácími ptáky se nákaza šíří nejrychleji, onemocnění se však vyskytuje i u divokých ptáků. Jedná se o nemoc pro daný druh vysoce specifickou, která však za určitých mimořádných okolností může tuto mezidruhovou bariéru překonat a infikován může být i člověk.

Jak se u ptáků projevuje?

U ptáků se onemocnění projevuje ve dvou formách. Při lehčí bývá příznakem jen zježené peří, nebo méně početné snášky vajec. Těžší forma je pro ptáky vysoce nakažlivá a vede k úhynu velmi záhy po nákaze. Onemocnění postihuje velkou část vnitřních orgánů a úmrtnost nakaženého ptactva za 48 hodin po nakažení dosahuje 100%.

Jak přenáší ptáci ptačí chřipku?

Nakažení ptáci ji přenášejí slinami, nosními sekrety a trusem. Nákaza se dále šíří kontaktem zdravých ptáků s nemocnými nebo s jejich výměšky. Přenos na lidi je zatím možný pouze kontaktem s kontaminovanými ptáky nebo jimi znečištěnými povrchy.

Dokladované případy přenosu ptačí chřipky

Dosud dokladované případy přenosu nákazy na člověka pochází z venkovských oblastí, kde mnoho chovatelů nechává drůbež, aby se volně pohybovala. Díky tomu se nákaza jednoduše šíří do obydlí a třeba i na místa, kde si hrají děti. Právě ptačí trus, který znečišťuje okolí a povrchy, obsahuje velké množství virových částic. Avšak vzhledem k tradičním chovatelským návykům a faktu, že drůbež je hlavní složkou asijské stravy, není vůle toto počínání chovatelů změnit. Zatím však nebyl zaznamenán případ nákazy z vařeného jídla či vajec.

Šíření nákazy ptačí chřipkou na člověka není jednoduché

Šíření nákazy z ptáků na člověka neprobíhá jednoduše. Z dosud zaznamenaného relativně malého počtu příkladů přenosu vyplývá, že přenos není jednoduchý a že při expozici identickému zdroji onemocní pouze někdo. Příčiny jsou zatím neznámé.

Příznaky ptačí chřipky jsou ve škále od těch podobných příznakům běžné chřipky

- **teplota**
- **kašel**
- **škrábání v krku**
- **svalové bolesti**

přes

- **zánět spojivek**
- **zápal plic**

ohrožující život nakaženého.

až po **akutní dechovou nedostatečnost** a jiné stavy bezprostředně

Na poslední hromadné nákaze ptačí chřipkou (10 lidí ve Vietnamu minulý rok 2004) se ukázaly následující známky onemocnění:

- většina z 10 lidí onemocněla po inkubační době 2-4 dny

- všichni měli horečku, byli dušní a kašlali
- nemocní lidé vyhledávají lékaře po 3-8 dnech od prvních projevů onemocnění
- polovina pacientů vykašlává, někteří s příměsí krve v hlenu
- sedm z deseti pacientů mělo průjem
- žádný pacient nepociťoval pálení v krku, zánět spojivek, vyrážku či ucpaný nos
- všichni nakažení dostali širokospektré antibiotikum a pět z nich dostalo oseltamivir, čtyři z pěti pacientů léčených oseltamivirem zemřeli, celkově 8 z deseti nakažených zemřelo

H5N1 má na svědomí již velké množství vážných onemocnění a úmrtí u lidí. Narozdíl od běžné sezónní chřipky, kdy se infekce projeví mírnými dýchacími obtížemi, je infekce H5N1 příčinou velmi vážného stavu pacienta, který vede velmi rychle k rozvratu životních funkcí a jeho úmrtí. Velmi častý je **virový zápal plic** a **multiorgánové selhání**. Ze statistik vyplývá více než padesátiprocentní úmrtnost při infekci tímto virem. Mnoho případů je z řad zdravých dětí a adolescentů.

Léčba ptačí chřipky

Léky první volby na ptačí chřipku

Závažnost a trvání onemocnění sezónní chřipkou pozitivně ovlivňují dva léky ze skupiny inhibitorů neuraminidázy. Prvním je oseltamivir (**Tamiflu**), druhým je zanamivir (**Relenza**). Účinnost těchto léků závisí na jejich včasném podání, které by mělo být v průběhu 48 hodin po objevení se prvních příznaků nemoci. Přestože jsou informace o účinnosti těchto léků v případě infekce virem H5N1 limitované, měly by tyto léky při jejich časném podání stav pacienta zlepšovat.

Další léky na ptačí chřipku nejsou účinné

Dalšími potencionálně účinnými léky při pandemii chřipky jsou starší skupina antivirotik ze skupiny M2 inhibitorů, amantadin a rimantadin. Jejich účinnost je však omezena častější rezistencí virů na tyto léky.

Antibiotika? Až na následná onemocnění.

Přestože zápal plic způsobený infekcí H5N1 nemůže být vyléčen antibiotiky, budou tyto léky aktuální při vzniku komplikace chřipky bakteriální infekcí, která na chřipku nasedne.

Telefonní kontakty:

Krajská veter. správa pro MS kraj - email: kvst@svscr.cz, tel. 596 781 910, 596 781 911
Veter. správa pro okres Karviná, tel. 596 346 660

Informace pro veřejnost

Přibližně po třech letech se současný kmen ptačí influenzy, nazývané také chřipka ptáků (influenza A, kmen H5N1) rozšířil z Asie do Evropy. Jeho přítomnost byla potvrzena poprvé v Rumunsku, Turecku a v evropské části Ruska v říjnu 2005, další případy jsou u domácí drůbeže hlášeny z poslední doby z Ukrajiny a vážné podezření je v turecké části Kypru. V měsíci únoru 2006 se vyskytlo několik nálezů viru u volně žijících ptáků (především labutí) v Řecku, Itálii, Slovinsku, Bulharsku Německu, Rakousku a vážné podezření je hlášeno z Maďarska. Možnost výskytu dalších ohnisek nemůže být vyloučena. V dalším textu se pokusíme zodpovědět některé otázky:

Co je chřipka ptáků ?

Influenza drůbeže, známá také jako ptačí chřipka je virové onemocnění postihující ptáky. Postihuje jak volně žijící ptáky, tak drůbež jako slepice, krůty, kachny a husy. Postižená zvířata mají dýchací potíže, trpí ztrátou chuti a masivně hynou v průběhu 1 – 2 dnů.

Je chřipka ptáků nebezpečná pro člověka ?

U lidí je možná infekce úzkým kontaktem s infikovanými ptáky nebo drůbeží. Ačkoliv současná forma viru je schopná infikovat člověka pouze ve výjimečných případech, může mít pro infikované osoby fatální průběh. Nejpravděpodobnější druh kontaktu, který je rizikový pro člověka z hlediska infekce, je v chovu drůbeže a v ptačích útulcích (záchranných centrech, stanicích). Lidé by se měli vyvarovat všech zbytečných kontaktů nejen s podezřelými zvířaty, ale i s jejich exkremty (trus, kontaminovaný vzduch ve stájích apod.).

Jak lze vyslovit podezření na nákazu u drůbeže ?

Infikovaná zvířata jsou otupělá a mají načepýřené peří, jsou netečná, odmítají se pohybovat, jsou apatická. Příjem krmiva je velmi omezen nebo se objeví úplné nechutenství. Rovněž snáška se výrazně snižuje nebo se úplně zastaví. Vejce jsou deformovaná a mají tenkou skořápku. Některá zvířata vykazují příznaky nachlazení (výtok z nosu, kýchání). Zjišťovány jsou krváceniny a nekrotické změny na hřebínku a lalůčcích, edém hlavy. Mohou se objevit otoky a krváceniny na končetinách.

Jaké jsou příznaky chřipky ptáků u lidí ?

Vyslovit podezření na chřipku ptáků u lidí můžeme, jestliže

- jsou podezření na výskyt chřipky ptáků v okolí cca 10 km od jejich pracoviště
- onemocní s příznaky vysoké teploty, bolestí hlavy, kašle, obtíží při dýchání přibližně po 7 dnech od kontaktu a podezřelým potenciálně nemocným zvířetem

Upozornění: pravděpodobnost onemocnění chřipkou ptáků je extrémně malá. Přesto: konzultujte lékaře a žádejte vyšetření na chřipku ptáků

Proč je chřipka ptáků nebezpečná ?

O tom, jak se nákaza přenáší na člověka je málo informací a v současné době neexistuje žádná vakcína a proto je nutno pro bezpečnost lidí zaměstnaných v zemědělství, na jatkách a závodech na zpracování masa přijmout protinákazová opatření. Chřipka ptáků způsobuje rovněž ekonomické problémy v důsledku zákazu importu drůbeže a drůbežích produktů ze zemí, které jsou nákazou postiženy a může mít za následek likvidaci činností spojených s chovem a zpracováním drůbeže v důsledku toho, že v případě výskytu nákazy vždy a v některých zemích i v případě podezření musí být postižená hejna likvidována.

Jak se nákaza přenáší ?

Ptáci infikovaní influenzou hynou v průběhu krátké doby. Je-li příčinou úhynu influenza lze potvrdit pouze ve specializované laboratoři.

Lidé se mohou infikovat úzkým kontaktem s infikovanými živočichy nebo jejich exkremty (trus, moč, peří, uhynulá zvířata apod.).

Dosud nebyl prokázán přenos nákazy z člověka na člověka.

Inkubační doba

Inkubační doba je časový úsek mezi kontaktem s původcem nákazy a vzplanutím klinických příznaků. V případě influenzy je to pouze několik dní. První příznaky se obvykle objeví do jednoho týdne.

Léčba

Úspěšnost léčby je závislá na jejím včasném zahájení. Čím dříve po kontaktu s virem jsou podány vhodné léky, tím je pravděpodobnější, že léčba bude úspěšná.

Jaká je možnost osobní ochrany?

Nejvýznamnější je dodržování zásad dobré osobní hygieny. Významné je mytí rukou a desinfekce po každém kontaktu se zvířaty nebo jejich exkřety. V případě podezření z nákazy v chovu, by exponovaní lidé měli neustále nosit tyto ochranné pomůcky:

- pracovní oděv pokrývající i hlavu
  - pokrývku hlavy, která zcela ukryje vlasy
  - obuv, kterou lze desinfikovat
  - omyvatelné ochranné rukavice, které lze desinfikovat
  - při práci ve stájích, kde je riziko kontaktu s drůbežími exkřety, peřím a podobnými materiály je nutno nosit vhodný typ respirátoru (TH2P, TH3P)
  - ochranné brýle zabraňující pronikání prachu
- Chráněnost může zajistit pouze plná vybavenost výše uvedenými ochrannými pomůckami.

Jak chránit zvířata ?

Drůbež je třeba držet uzavřenou ve stájích a chránit ji před kontakty s volně žijícím ptactvem. Slepice, kohouty a krůty nedržet společně s vodní drůbeží. Dodržovat nejpřísnější pravidla hygieny. Při podezření z nákazy desinfikovat veškeré materiály, které jsou vyneseny ze stáje nebo je ve stájích nechat.

Co by měli zaměstnanci podniku dělat v případě, že mají podezření na chřipku ptáků? Informujte ihned svého zaměstnavatele, který je povinen zavolat neprodleně veterinárního lékaře. Nedovolte vstup cizím osobám a dalším zaměstnancům do postižené stáje. Řiďte se přesně podle instrukcí soukromého nebo úředního veterinárního lékaře.

Jakýkoliv pokus zatajit podezření je pod sankcí podle veterinárního zákona.

Doporučení postupu neškodného odstranění jednotlivě nalezených uhynulých ptáků

V případě nálezu jednotlivých kusů uhynulých ptáků v přírodě nebo na místech, kde není znám majitel ani správce území nálezu, je především nutné zachovat klid a k neškodnému odstranění přistupovat bez obav z nejhoršího.

Občan má tyto možnosti:

1. zakopání na místě nebo na nejbližším vhodném místě (z hlediska ochrany zdraví lidí a zvířat a ochrany životního prostředí)
2. spálení v kotli na pevná paliva
3. odložení do nádob s komunálním odpadem
4. oznámení nálezu obecnímu úřadu obce, na jejímž katastrálním území místo nálezu leží.

Obecní úřad může:

- kontaktovat k odvozu spádový asanační podnik, nebo
- kontaktovat k odvozu osoby, které mají povolení k výkonu veterinární asanační činnosti (např. osoby, které provádějí dezinfekci, dezinfekci, deratizaci), nebo
- kontaktovat soukromého veterinárního lékaře, který má v rámci své veterinární ordinace kafilerní box, nebo
- podá informaci o umístění sběrného kafilerního boxu.

Obec je v tomto případě zodpovědná za neškodné odstranění uhynulých ptáků a úhradu vzniklých nákladů.

Veterinární asanace je řešena § 39 až 42 zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některé souvisejících zákonů (veterinární zákon).

Doporučená ochrana obyvatel přicházejících do styku s uhynulými ptáky

- k manipulaci s uhynulými ptáky použijte přinejmenším ochranné rukavice, roušku a pevné boty, čepici zakrývající vlasy
- po provedené likvidaci si důkladně umyjte ruce mýdlem

Při nálezu většího počtu uhynulých ptáků (nad 5 kusů) nebo i jednotlivých uhynulých vodních ptáků vždy kontaktujte veterinárního lékaře místně příslušné krajské veterinární správy.